Місіонар

О, Серце, що так полюбило людей

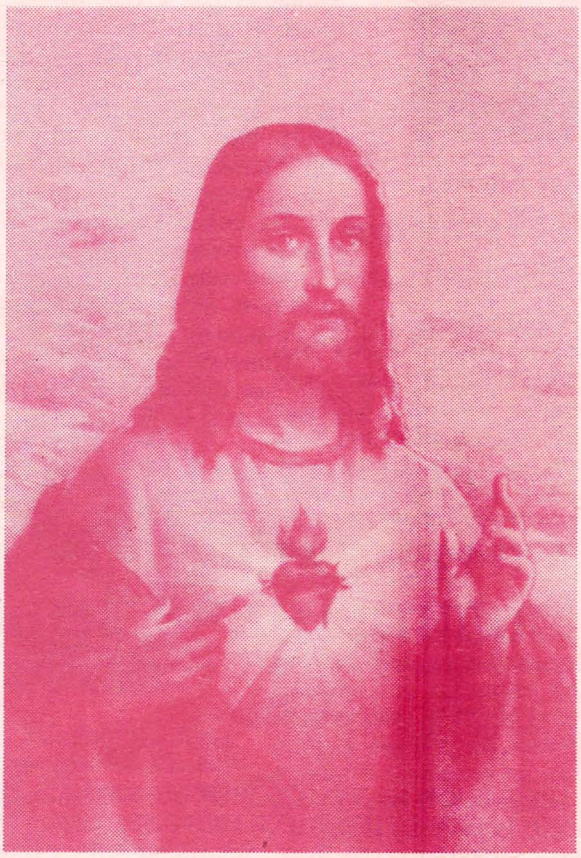

3 ЧЕРВЕНЬ 1992

РІК ЗАСНУВАННЯ 1897

О, Серце, що так дуже полюбило людей...

МОЛИТВА ЩОДЕННОГО ПОЖЕРТВУВАННЯ ДЛЯ ЧЛЕНІВ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ.

О, божественне Серце Ісуса! У злуці з тим наміренням, з яким Ти на землі віддавав славу Богові і тепер щоденно віддаєш в Пресвятій Тайні Євхаристії, жертвую Тобі через Непорочне Серце Пречистої Діви Марії всі свої молитви, справи, слова, думки й терпіння нинішнього дня у винагороду за всі зневаги, образи і кривди завдані Тобі.

Жертвую їх особливо за святішого Отця Папу римського, за святу Церкву, за навернення грішників і у всіх намірениях Апостольства Молитви, призначених на цей місяць і на сьогоднішній день.

Пресвяте Серце Ісуса і Марії, спомагайте св. Церкву і Україну!

Святий Йосифе Покровителю і Заступниче приятелів Ісусового Серця, моли Бога за нас.

Святий Архангеле Михаїле, св. Миколає, св. Володимире, св. Йосафате, Заступники України, моліть Бога за нас.

НАМІРЕННЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ НА ЧЕРВЕНЬ

о. Тарас Олійник, ЧСВВ

Загальне: ЩОБ ЛЮБОВ ХРИСТОВОГО СЕРЦЯ ВІДКРИЛА ЛЮДСЬКІ СЕРЦЯ ДО ЛЮБОВІ ТИХ, ЩО В ПОТРЕБІ.

Христос - це втілена любов. Тож місяць червень у Католицькій Церкві присвячений Пресвятому Христовому Серцю. Це найсвятіше Серце - символ любові Христа до всіх людей і кожної людини зокрема.

"Бог так полюбив світ, що Сина свого Єдинородного дав...", а Син Божий так полюбив людей, що втілився, - став Сином Людським, був розп'ятий і помер на хресті. Тож у Парель Ле Моніяль з'явився Христос св. Марії Алякок і, вказуючи на Своє Пресвяте Серце, сказав: "Це Серце, що так дуже полюбило людей..."

(Закінчення на 7 стор.)

МІСІОНАР
ПРЕСВЯТОГО ІСУСОВОГО СЕРЦЯ

Український католицький місячник

Видають ОО. Василіяни

Редколегія:

о. Теодозій Янків, ЧСВВ (головний редактор)
о. Йосафат Глуховецький, ЧСВВ (співредактор).

о. Дам'ян Богун, ЧСВВ,
о. Маркіян Когут, ЧСВВ
о. Григорій Планчак, ЧСВВ

У праці над номером допомагали:

Мар'ян Лозинський,
Михайло Присяжний,
Ольга Федик.

Адреса редакції:

м. Львів, 290019
вул. Б. Хмельницького, 36
Святоонуфріївський монастир оо. Василіян
тел. 72-95-69.

Реєстраційне свідоцтво
ЛВ - № 122
Жовква, книжкова друкарня. Зам. №1222

ЗМІСТ

Намірення Апостольства молитви на червень 2, 7
о. Тарасій Олійник, ЧСВВ
Привітання Святішого отця Івана Павла II 3
Празник Найсвятішого Серця Христового 4, 5
Владика Кир. Мирон Дацюк, ЧСВВ
Перші Місіонарі Пресв. Ісусового Серця 6, 7
о. Дам'ян Богун, ЧСВВ
Любов до ближнього 8-10
о. Теодозій Янків, ЧСВВ
Християнство - релігія вибору .. 10-12
о. Йосафат Глуховецький, ЧСВВ
Василіянський Чин у XX ст. 13-14
о. Михайло М. Ваврик, ЧСВВ
Земля, Дорога 15, 16
о. Діонісій Ляхович, ЧСВВ
Подяки за вислухані молитви 17
Василіяни на українському грунті 18
Мар'ян Лозинський
Про українську ікону 20-22
Дмитро Степовик, д-р мистецтвознавства
Світла дорога з кусочками темного хліба 23-25
Роман Брезіцький
До питання про українську церковну сфрагістику 26-29
Олег Гірник
Коли заговорять дзвони 30-32
Ярина Семчишин
Інформаційна мозаїка 33-34

● Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. Статті з поданими іменами авторів не конче висловлюють погляди редакції.

● Редакція застерігає собі право виправляти мову і скорочувати надіслані матеріали

МІСІОНАР Пресвятого Ісусового Серця

ВПЕРШЕ В УКРАЇНІ:

СИНОД ЄПИСКОПІВ УГК ЦЕРКВИ

Від 17 травня, в соборі Св. Юра у Львові два тижні тривав Синод Єпископів Української Греко-Католицької Церкви. Тридцять українських Єпископів брали участь у цьому важливому й поважному зібранні. Синод розглянув ряд важливих питань з подальшого життя й діяльності Української Греко-Католицької Церкви.

Прийнято відповідні ухвали, звернення, декларації.

Привітання Святішого отця Івана Павла II

Вітаю радісно Вас і Ваших Владик, а молитвою і серцем супроводжую Синод Вашої Церкви візантійсько-українського обряду. По довгих роках проби і терпінь як у рідному краю, так і на чужині Ваші спільноти можуть нині вільно висловити свою віру і засвідчити наявну їм непохитну вірність Святому Престолові.

Призиваю на Вас і членів Синоду дарів Святого Духа, щоб усі сповнились розважністю, мудрістю і силою для спільних постанов, мали *cor unum et anima una*, тобто одне серце і одну душу, пастирську второпність у новому положенні на Україні і поза її межами.

Мені милим є, що новий Апостольський Нунцій скоро прибуде до Вас і залишиться з Вами, щоб показати люб'язно дбайливість, з якою супроводжую Вашу пастирську діяльність.

З моїм Апостольським благословенням Іван Павло II

Ватикан

УКРАЇНСЬКА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА СТРИЙСЬКА ЄПАРХІЯ КАФЕДРАЛЬНИЙ ХРАМ

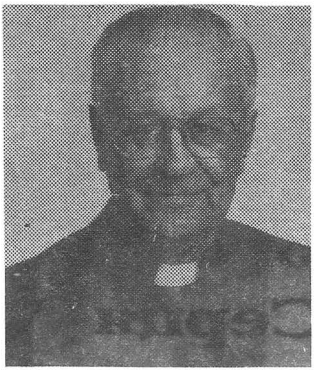

Єпископ Мирон Дацюк народився 16 листопада 1919 року в Мондері, штат Альберта (Канада) в батьків Луки і Ксені (які походять з с. Вербівці на Бродівщині). Вічні обіти склав 15 листопада 1942 р. Одержав св. Тайну Священства 10 червня 1945 року з рук Архиєпископа Василія Ладики, ЧСВВ.

У 1964 році призначений Протоігуменом канадійської провінції Василіянського Чину у Вінніпезі. З 1979 року душпастирював у Ванкувері, а згодом призначений єпископом-помічником у Вінніпезьку архиєпархію і висвячений 14 жовтня 1982 року.

11 листопада 1991 року єпископа Мирона Дацюка призначено в Едмонтонську єпархію. 16 січня 1992 року відбулася інсталяція єпископа Мирона в Едмонтонській катедрі св. Йосафата.

Єпископ Мирон Дацюк є членом Міжобрядової комісії Канонічного Права Канадійського епископату, членом дирекції "Кетолик Чирч Екстеншен оф Канеда".

Владика Кир. Мирон Дацюк, ЧСВВ

ПРАЗНИК НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ ХРИСТОВОГО

Як травень є присвячений найособливішому пошануванню Пречистої Діви Марії, так червень присвячений пошануванню Найсвятішого Серця Христового.

Ми знаємо, що серце є виразником любові. А більшої любові над Христа, нашого Спасителя, ніхто не мав. І тому Він хоче, щоб ми пам'ятали про Його любов до нас та відплачували Йому нашою любов'ю для Нього.

Що це виразне бажання Ісуса Христа, щоб шанувати Його Найсв. Серце, то знаємо з того, що в 1675 році у Бургундії (Франція) Він з'являється одній побожній монахині, на ім'я Марії Маргареті Алякок і, вказуючи на своє відкрите серце в грудях, обрамлене полум'ям, обведене терневим вінком та з глибокою пробитою раною, каже: "Гляди на серце, яке так дуже полюбило людей, а яке в заміну дістає стільки невдячності й погорди. Тому хочу, щоб ти надолужувала мойому Серцю за цю невдячність і щоб ти спонукала інших людей до такого ж надолуження."

Але оскільки Господь нагороджує кожне добро, зроблене для Нього, ще більшим добром, так і тут Він дає аж 12 найхарактерніших обітниць для тих, хто буде шанувати Його Найсв. Серце: він наділятиме їх особливішими ласками й благословенням, зігрівати до ще більшої побожності, пом'якшувати серця закам'янілих грішників, а тих, що приймуть св. Причастя через дев'ять безперервних перших п'ятниць у місяці обіцяє,

що вони не помруть без св. Сповіді.

Не відразу пішли люди за голосом і проханням Сестри Маргарети Алякок. Аж десь сто років пізніше Папа Климентій XIII розпорядився, щоб свято Серця Христового святкували у всій католицькій Церкві. У нашій Церкві воно припадає в першу п'ятницю після Празника Пресв. Евхаристії.

Серед нашого народу тоді був великий занепад релігійного, монашого та церковного життя. Аж під кінець минулого століття, а властиво після реформи василіянського Чину в 1882 році, наша церква починає особливо зростати завдяки місіям, які оголосили по всій Галичині місіонарі-Василіяни. І якраз вони у своїх місійних науках заохочували людей до пошанування Найсвятішого Серця Христового. Також своїм місячником "Місіонарем Прес. Серця Христового", що видавали його аж до II світової війни, вони інтенсивно пропагували це пошанування, бо вірили, що через возвеличення Серця Христового - виразника Його необмеженої любові до нас, люди почнуть також більше любити Господа Ісуса. І це набоженство до Серця Христового дуже поширювалося по всіх закутках нашої Західної України.

А коли перші місіонарі-Василіяни прибули до Канади на початку цього століття, то привезли з собою ревне пошанування Найсв. Серця Христового. Читаємо в василіянській хроніці з тих часів, про те, що вже 19-го березня 1903 року славний місіонар-василіянин, о. Плятонід Філяс дав першу 8-денну місію в церкві св. Миколая у Вінніпегу під гаслом "Українці і Найсв. Серце Христове". Закінчуючи цю місію, він став перед образом Серця Христового і так промовив до людей: "Мої дорогі українці, глядіть на цей образ. Це образ Серця Ісуса, Спасителя світу, що нас усіх так дуже полюбив. Коли хочете залишитися католиками, з'єднаними з Папою, заховайте цей образ і не приймайте до себе ніякого священика, який відмовився б його пошанувати разом із вами. Пам'ятайте про нашу улюблену батьківщину Україну, де той образ у такій великій пошані по наших церквах..."

Незабаром, Отці місіонарі творили по парафіях гуртки Апостольства Молитви, головне завдання яких було - пошанування Найсв. Серця Христового та молитви перепростьби, як і щомісячне прийняття св. Причастя, особливо в перші п'ятниці чи неділі в місяці. Це дуже допомогло закріпленню віри в серцях нашого народу до нашої Церкви.

Коли я мав нагоду відвідати Україну в 1973 році й там зустрівся потайки з нашими Отцями-Василіянами, то здивувався, що вони всі такі енергійні та повні ентузіязму, помимо тих довголітних тяжких переслідувань комунізмом і тоді я запитав їх, де вони набирають сили, відваги та енергії так день-у-день, рік-у-рік ревно працювати для Бога, Церкви і свого народу? То вони відповіли: "Найбільше сили черпаємо у стіп Найсв. Серця Христового, маючи в ньому найкращий приклад повної жертви з любові до нас людей. То ж чому нам не бути готовими на жертви з любові до нашого Спасителя". А відтак вони ще додали таке: "Перекажіть своїм вірним, щоб також шукали в стіп Серця Христового ласк і вірності Богові для себе самих і для нас тут в Україні".

Від редакції: Цю статтю в 1991 році надрукував журнал "Наша дорога", який видає Ліга Українських Католицьких Жінок Канади.

Редакція журналу отримала Благословення Владики Кир. Мирона Дацюка, який нещодавно перебував у Львові, на публікацію цієї статті в "МІСІОНАРІ".

о. Дам'ян Богун, ЧСВВ

ПЕРШІ МІСІОНАРІ ПРЕСВЯТОГО ІСУСОВОГО СЕРЦЯ

Місіонар, по-українськи "післанець". Отже - це людина, післана кимось для виконання якоїсь справи. Послів посилає держава до другої держави в державних справах. Послів посилає Бог до людей, яких у Старому Завіті ми називаємо пророками. Послів послав Ісус Христос у світ, які понесли людям добру новину, про те, що наблизилося спасіння, що Спаситель поміж нами, який вмер за нас, щоб відкрити нам вхід до неба. "Так полюбив Бог світ, що Сина свого Єдинородного дав, щоб кожний, хто вірить в нього, не згинув, а жив життям вічним" (Ів. 3, 16). Думка про Спасителя підносить до того, хто нас полюбив: Отець, що посилає Сина і Син, що цю місію приймає і складає Божій справедливості велику безконечну ціну, бо кров і життя за наші борги, для нашого вічного спасіння. Коли дивимось на хрест і на ньому бачимо розп'ятого Ісуса Христа, виникають різні думки: "Аж так нас полюбив!"... "Ціна нашого спасіння". Але людина до всього звикає і звикає до таких великих сильних символів любові, як розп'ятий Ісус на хресті.

Св. Гертруда бачила раз у чудесному видінні св. апостола Івана Богослова, наймилішого Христового учня. Вона його запитала, чому він нічого не записав про те солодке почування, що його мав він тоді, як на Тайній Вечері спочивав при Христових грудях. Св. Іван відповів: "Моїм завданням було подати молодій Церкві просту заяву про те, що торкається нестореного Слова Бога Отця, яка до кінця світу вистачала б до заспокоєння умів усього людства, але так, щоб ніхто не міг повністю її зрозуміти. Щодо говорення про солодкість биття Христового Серця, то воно буде задержане на пізніші часи, щоб світ, коли постаріється й охолоне любов до Бога, міг назад відзискати свою ревність, як почує такі речі".

І коли той час надійшов, Ісус вирішив ужити до того ще й правила св. Василія. Тими правилами керувалися і в чоловічім і в жіночім монастирях в Аннезі. Від них приймали ті правила інші монахи та монахині і називали себе василіянами. Грецький цісар і духовна влада наказали всім монахам придержуватися тих правил. І тому на Сході нема такої різнорідності монаших чинів, як на Заході: Венедиктини, Домінікани, Кармеліти, Францішкани і багато інших.

Ці монахи займались також харититативною працею. Св. Василій у Кесарії будував шпиталі, притулки для знемощілих, інвалідів, бо так підказував Ісус Христос, коли говорив про Страшний суд: "Прийдіть благословенні Отця мого, наслідуйте царство, приготоване вам від початку світу, бо я був голодний, і ви дали мені їсти, був спрагнений, і ви напоїли мене, був подорожній, і ви прийняли мене, був хворий, і ви відвідали мене".

Вони займались також навчанням молоді, навчанням правд віри. Вони йшли і в поганські краї, несли світло Євангелії. Зайшли і на Русь, і до Києва. З княгинею Ольгою, каже літописець, до Царгороду їздив священник Григорій. Це міг бути тільки монах-василіянин. Чому тільки монах? Бо на Сході на священників висвячували тільки жонатих і монахів.

Навіть повдовілий священник не міг виконувати священичих функцій. А чому василіянин? Бо держава признавала права тільки таким монахам, що придержувалися правил св. Василія Великого. А є ще монахи-студити. Це василіяни, які жили в монастирі Студіоні, що коло Константинополя, або з того монастиря поширилися в інші місцевості. Славний Ігумен того монастиря Теодор у тестаменті своїм монахам зазначив, що до досконалості і спасіння доходить той монах, який притримується правил.

Отже, християнство на Русь принесли монахи-василіяни. Печерський монастир не був першим монастирем на Русі. Григорій, напевно, не жив сам. Були з ним інші. Отже, вже за Ольги був у Києві василіянський монастир. Це тільки здогад, хтось скаже. Але за князя Володимира (1002 р.) літопис згадує про монастирі в Києві, 70 літ перед Печерським. Цього року суд засудив розбійника на кару смерті. Володимир уласкавив його і замінив кару смерті на монастир. Цей пішов у монастир і жив прикладним життям.

НАМІРЕННЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ НА ЧЕРВЕНЬ

(Закінчення. Поч. на 2 стор.)

Свідомість любові Христа до людей - могутня спонука любити всіх людей, зокрема тих, хто знаходиться в потребі й чекає нашої допомоги. Саме так розуміє любов євангелист Іван: "Любі, любім один одного, бо любов від Бога, і кожен, хто любить, народився від Бога і знає Бога. Хто не любить, той не пізнав Бога, бо Бог - любов. Тим виявилась до нас любов Божа, що Бог свого Єдинородного Сина послав у світ, щоб ми жили через нього. Любов же полягає не в тому, що ми полюбили Бога, а що Він полюбив нас і послав Сина свого - примирення за гріхи наші" (Ів. 4, 7-10).

Сьогодні бракує любові, бо значно ослабла наша віра, а віра ослабла , бо нема молитви. Тож це намірення ставить нам перед очі молитву, щоб любов Христового Серця збудила людські серця до любові людей. Справді, немає більшої спонуки любити людей, ніж усвідомлення безмежної Христової любові до людей, як в цьому переконує нас улюблений учень Христа: "Любі, коли Бог так полюбив нас, то й ми повинні один одного любити" (Ів. 4, 11).

Подібно нас заохочує й Мати Божа - Цариця миру. Вона є гарним прикладом жертви, посвяти молитви і милосердя,- чудовим взірцем досконалої любові до ближніх.

Тож за величним взором Христового Серця та заохочуючим прикладом Марії відкриймо наші серця назустріч іншим людям, тим, які очікують нашої молитви, жертви, слова та любові!

Простягнімо їм свою руку...!

Місійне: Щоб загальна любов і терпимість, яку вимагає II Ватиканський Собор до всіх людей, була зрозумілою і прийнятою.

Наше: Щоб рішення Синоду українських єпископів були прийняті із зрозумінням та любов'ю.

о. Теодозій Янків, ЧСВВ

ЛЮБОВ ДО БЛИЖНЬОГО

(Продовження. Поч. у № 2)

Бог, створюючи людину, сотворив її не лише для себе, але й для спільноти людей. Отже, кожна людина має прийняти інших людей, які дає її Бог як ближніх, як братів і сестер. "Люби ближнього свого як себе самого" (Мт. 19, 19). Ближнім є кожна людина. Любити ближнього християнською любов'ю, означає бачити в ньому Божий образ, поважати його, допомагати йому на шляху до вічності, служити йому в теперішньому житті також. Першою школою любові ближнього є родина. Хто любить ближніх у родині, цей також любитиме чужих людей, а навіть і ворогів. Христос доручає нам нікого не осуджувати, ганити, а зазнані кривди прощати. Інколи маємо право оцінити вчинки іншого, але ніколи не можемо входити в його наміри, бо їх знає лише сам Господь Бог.

У виконуванні заповіді любові до ближнього завжди пам'ятаймо Христові слова: "Все, отже, що бажали б ви, щоб вам чинили, те ви вчиніть їм". (Мт. 7, 12).

"Усе, що ви зробили одному з моїх братів найменших, ви мені зробили" (Мт. 25, 40).

Отці Церкви пояснювали заповідь любові ближнього так: "... люби і роби, що бажаєш". Слова ці вміщають в собі правду про те, що життя людини буде повністю вірне Христовій Євангелії, якщо випливатиме зі справжньої та безкорисної любови. "Не майте жодних боргів ні у кого, крім боргу взаємної любові, бо той, хто любить другого, виконав закон. Бо заповіді: "Не чини перелюбу", "Не вбивай", "Не кради", "Не пожадай" та інші містяться у цьому слові: "Люби твого ближнього, як себе самого". Любов ближнього зла не чинить. Любов, отже, є виконанням закону" (Рим. 13, 8-10).

"Ми знаємо, що ми перейшли від смерті до життя, бо любимо братів. Хто не любить, то у смерті перебуває. Кожен, хто ненавидить брата свого - душогубець, а ви знаєте, що ніякий душогубець не має в собі життя вічного, що в ньому пребувало б". (1 Йо. 3, 14).

ПРИКМЕТИ ЛЮБОВІ БЛИЖНЬОГО

Любов ближнього має випливати з любові до Бога. Любов ближнього є знаком справжньої любові Бога і знаком справжнього християнства. "З того усі спізнають, що ви мої учні, коли любов взаємну будете мати". (Йо. 13, 34).

"Любі, любім один одного, бо любов від Бога, і кожен, хто любить, народився від Бога і знає Бога. Хто не любить, той не спізнав Бога, бо Бог - любов" (1 Йо. 4, 7-8). Неможна відділити любов ближнього від любові до Господа Бога. Ці дві заповіді тісно з собою пов'язані, як Бог і людина, як між собою пов'язані Христос і всі члени його Тіла - Церкви. Хто насправлі любить Бога, цей любить Бога в людині, тоді він віднайде і Бога, і людину.

Так, як не можна відділити квітки від стовбура, а стовбур - від живого кореня, якщо не хочемо, щоб вони зів'яли, так і не можна відділити християнську любов від живого Христа, ні від живої Церкви, якщо не бажаємо мати до діла лише з порожніми словами.

Любов ближнього має бути загальною. Вона повинна огортати усіх людей, не дивлячись на їхній колір шкіри, рівень культури, вік, вона огортає навіть ворогів.

"А я скажу вам: *Любіть ворогів ваших і моліться за тих, які гонять вас; таким чином, станете синами Отця вашого, що на небі, який велить своєму сонцю сходити на злих і на добрих і посилає дощ на праведних і неправедних"* (Мт. 5, 44-45).

Любов ближнього має бути бескорисною. Вона не розраховує на нагороду в теперішньому житті, вона не керується егоїстичним поштовхом. Усе, що виконує, робиться з доброго серця, не чекаючи і не сподіваючись ні на що для себе.

Любов ближнього має бути жертвенною. Закон життя є законом любові, а любов є законом жертви. Якщо хтось хоче виконати заповідь любові до ближнього, то він має дати свою душу. "Ніхто неспроможний любити більше, ніж тоді, коли він за своїх друзів своє життя віддає" (Йо. 15, 13). Християнин, який нічого дати не спроможний від себе, чи то для своєї родини, чи на місці своєї праці, не може говорити, що виконує закон любові до ближнього. Перед кожною людиною життя ставить великі вимоги, бо людина не живе лише для себе, але і для інших. І якщо вона не здатна жертовно працювати, беручи до уваги добро усього народу, якщо не зуміє зректися себе задля добра іншої людини, якщо цього вимагає ситуація, то вона не може навіть мріяти про любов до ближнього.

ПРОЯВИ ЛЮБОВІ ДО БЛИЖНЬОГО

Мир і злагода. Любов прагне єдності з людьми різних позицій та поглядів. Там, де живуть нею, народжується дух взаємного порозуміння і толерантності. Немалу проблему створює віруючій людині мирне співжиття з ворогами. Як поставитися до них?

Допомогти в тяжкому стані. "Як ворог твій голодує, нагодуй його хлібом, як хоче пити, подай води напитись, бо ти збереш на його голову вугілля гаряче, і Господь заплатить тобі" (Прип. 25, 21-22).

Уникати помсти. "Не дозволь, щоб зло тебе перемогло, але перемагай зло добром" (Рим. 12, 21).

Пробачити. "Прости нам довги наші, як і ми..."

Догідливість, послужливість, ввічливість. Догідливість - це готовність волі зробити добро іншим, коли трапиться така нагода. Послужливість - це готовність прийти ближньому на допомогу в його потребах щоденних, часом і незначних. Ця допомога повинна бути скромною і делікатною, вона не повинна ні в чому вражати гідність ближнього. Ввічливість - це постава, сповнена пошани і такту щодо ближніх. У виявленні пошани нашим ближнім не йдеться про "ввічливу" зовнішню форму, але про зичливу щирість.

Милосердя. Людське життя вимагає ще одного поруху любові - милосердя. Ніхто з нас не вільний від матеріальної чи моральної убогості. Часто трапляється така ситуація, коли здорову людину вражає важка хвороба, заможний - залишається без засобів до існування, поважний, загальношанований - втратить пошану з приводу гріхів. Що тоді належить робити?

Завдяки тому, що людина - дуже бідна істота, і вона потребує серця іншої людини, ми здобуваємося на особливий акт любові до ближнього, званий милосердям.

Вже в Старому Завіті було відоме "золоте правило": "Того, що не бажаєш, щоб тобі вчинено, не чини також нікому іншому" (Тов. 4, 15).

Ісус витлумачив це негативно сформульоване правило позитивно: "Все, чого б хотіли, щоб вам робили, і ви їм робіть". (Мт. 7, 12).

о. Йосафат Глуховецький, ЧСВВ

ХРИСТИЯНСТВО - РЕЛІГІЯ ВИБОРУ

Перед молодою людиною завжди виникає якесь важливе завдання, але в її віці найважливіше - це пошук. Пошук - річ дуже специфічна і характерна саме для молодої людини. Вона починає цілком інакше, ніж досі осмислювати себе: дає правильнішу оцінку подіям, які відбуваються навколо неї, стає свідомою своїх бажань, схильностей, розпочинає формувати свої переконання, світогляд, виробляє моральну позицію та намагається віднайти своє місце серед людей. Людина шукає своєї позиції - свого "я" в собі.

Але це шукання ніколи не є вистачальним для молодої людини, бо паралельно із шуканням своєї духовно-моральної позиції, здійснюється пошук чогось нематеріального, того, що називаємо духовним світом людини. Без цього внутрішнього, чистого, світлого, одухотвореного і містичного в душі людини виникає вакуум: Дефіцит духовності! Без нього людина не може вважати себе повністю людиною. Тому в молодої людини спостерігається прагнення: з одного боку, розповісти іншим людям про себе, про свої морально-духовні запити, а з другого - вона бажає збагатити себе духовно, сприймаючи від людей саме це, що їй вкрай необхідне. В цьому стані людина починає більше мріяти, писати вірші, вести щоденник, інтенсивно цікавитись музикою, книгами, живописом і т. д. При

цьому постійно відчуває недостатність всього, чого не має, вона гостро відчуває "голод" духовних вартостей. Тоді вона розпочинає шукати коріння, джерела цієї системи цінностей, - вона наближається до пошуку Бога. Він своєю Особою починає цікавити молоду людину: вона інтуїтивно відчуває, що саме Бог є живим джерелом духовного світу, якого вона так наполегливо шукає. Ці дві великі і надзвичайно важливі справи в житті молодої людини - шукання себе і шукання Бога тісно між собою переплелись. Цей зв'язок настільки глибокий і міцний, що часто годі відділити один від одного. Адже ж тільки осмислюючи саму себе, - своє "я", молода людина зможе заглибитись у свою духовність: в її потреби і вимоги, і тим самим через це самозаглиблення входить у світ Богошукання. Одним словом, приглядаючись собі, своєму "я", вона пізнає Бога. Через віднайдення себе, віднаходить Бога. Цілком природно виринає запитання: чи легкий цей пошук? Можна відповісти: Ні. Це шукання є нелегким, - це важкий і доволі тривалий процес. Це видно зі всіх помилок, які часто трапляються на життєвому шляху молодої людини. Юнак чи дівчина гарячково шукає себе в контексті інших людей, вибирає професію, чи шлях, в якому, з часом, розчаровується. Вона бачить, що помилилась у своєму виборі, це її прикро вражає, але вона здобуває для себе гіркий досвід: досконаліше пізнає себе та свої запити, здібності і т. інш. Людина знову шукає... Цей новий пошук вже збагачений деяким знанням справ, критичніший, обережніший. Людина дає правильнішу оцінку своїх можливостей та прагнень. Не помилитися б їй у цьому пошуку! Чи здатна на таке молода людина? Так, здатна, але не кожна, далеко не кожна... Тому цей пошук важкий.

Коли важко віднайти себе, свій світогляд, позицію, місце серед людей, то без сумніву, значно важче відшукати щось поза самою людиною, щось нематеріальне, глибинне, сакральне, - Бога. Цей пошук Бога є складною справою для молодої людини. Це добре знає Бог, і тому ніколи не залишає людину самотньою у своїх пошуках; Він поспішає допомогти людині, Він сам приходить до людини, котра шукає. Він приходить непомітно, щоб людину не здивувати і не настрашити, щоб віроломно не втрутитись у її глибинно-інтимний світ. Бог приходить у молитві, коли людина чекає Його там і сподівається зустріти. Бог приходить у Євангелії, коли молода людина читає і роздумує над нею. Але Євангелію недостатньо читати і недостатньо над нею роздумувати, її треба ще пережити, перестраждати. Але цього також ще замало! У Євангелії треба ще зустрітись із Богом! Перший раз у своєму житті відчути Його біля себе, відкрити для себе Бога!

В Євангелії Бог говорить про Себе людині, там Він їй відкривається. Перед людиною, яка заглиблена у Євангелію, все чіткіше і ясніше вимальовується образ Бога, Боже "Я". Там людина реально з Ним зустрічається і дізнається про Божу волю. В Євангелії Бог ставить запитання кожній людині: Чи готова вона сприйняти Його слова? Чи готова вона зобов'язати себе виконувати те, чого Бог чекає від неї і що конкретно від неї домагається? Чи готова вона стати глибокоморальною істотою? Бог чекає на відповідь кожної людини, котра читає Біблію. Євангеліє - це запрошення до високоморального життя, до самозаглиблення і самозбагачення. Євангеліє завжди зобов'язує до відповіді і вибору християнства, до формування свого світогляду в цілій системі християнських вартостей. Євангеліє - це вибір Бога, вибір Христа! А що означає вибрати Христа?

В Євангелії постать Христа відразу зацікавлює сучасну людину своєю

люблячою ідеєю всепрощення, самопосвяти, радикалізму і безкомпромісності. Христос у Євангелії виступає як досконала Людина, шукач Правди, Борець за все світле, чисте, справедливе і автентично християнське. Постать Христа притягає до себе кожну людину, яка прагне ідеалів і здійснює пошук себе і Бога. Щоб вибрати Христа, необхідно виробити своє ставлення до цієї Особи, а найголовніше - до цієї науки Особи, її життєвої позиції. І тоді можна сказати, що вона обирає Христа. Вибрати Христа, це означає вибрати християнство, вибрати те, що залишив Христос сучасній людині: всю систему моральних вартостей. Християнство - це релігія вибору, кардинального вибору людини. Вибір Христа і Його навчання є теж зобов'язуючим, бо тоді від людини вимагається визнати Христа. Визнаю Христа тому, що я вибрав Його як центр і стержень свого морального світогляду, як свою позицію.

Що означає визнати Христа?

Христос каже: "Кожен, хто визнає мене перед людьми, того і я визнаю перед моїм Отцем небесним. Хто ж мене зречеться перед людьми, того й я зречусь перед Отцем моїм небесним" (Мт. 10, 32). Як сильно сказав Христос! Як безкомпромісно! Як категорично! Але він це говорить не з позиції строгого Судді, чи Арбітра моралі, а з власної позиції, - з позиції Христа. Що означає визнавати Христа? Це значить признаватись до Нього в присутності інших людей, признаватись тоді, коли цього вимагають обставини. В цьому завжди полягає випробування віри. Саме таке випробування спіткало Апостола Петра, який перед людьми не зміг визнати Христа, не признався до Нього, а навпаки - заперечив Його: "Не знаю я цього чоловіка" (Мт. 26, 72, 74).

Тому бути християнином - це означає зайняти виразну позицію при Христі, повсякчасно давати свідчення Христові, визнавати Христа та признаватись до Нього перед іншими людьми. А як признаватись до Христа? Чи тільки своїми словами? Ні. Не тільки словами. Християнин повинен признаватись до Христа цілим своїм життям: словами, вчинками, способом поведінки, - всією своєю особою. Католицизм наших часів має свою специфічну вартість - дати свідчення Христові усім своїм життям.

Дорогі молоді читачі! Саме тепер ви можете вибрати свою життєву позицію. Маєте можливість в процесі самозаглиблення, в молитві, читанні Євангелії, в зустрічі з Христом прийняти Його запрошення до високоморального життя, до любові, вірності, правди, жертви, запрошення йти за Ним впродовж всієї своєї земної мандрівки, максимально розкривши свій духовний потенціал і, збагатившись Христом, стати більше Людиною, повністю зміненою за Його взором. Він і вам, юнаки та дівчата, запропонував це саме, що й колись всім людям доброї волі: "Я - світло світу. Хто йде за мною, не блукатиме у темряві, а матиме світло життя." (Ів. 8, 12). Тому, щоб мати це чудове світло вічного життя - християнську ідею, світогляд, стійку моральну базу в своєму житті, прийміть Його пропозицію. Нехай всі ваші пошуки увінчаються успіхами! Він чекає на ваш вибір, на ваше рішення. Він чекає...

ВАСИЛІЯНСЬКИЙ ЧИН У XX СТ.

(Закінчення. Поч. у № 1)

Якщо йде мова про Галицьку провінцію, то в порівнянні з 1932 р. число монастирів збільшилося трьома новими в Заваллі, Станіславові та Чорткові - до 21 осідків. Перший із них фігурує в каталогах уже від 1933 р. під спільним ігуменом у Михайлівці, це був фільварок від самої фундації 1895 р., а другий - від 1935 р. Тимчасом нема ще в каталозі 1939 р. Чортківської фундації, бо вона була започаткована аж влітку т.р. перед самим вибухом другої світової війни. У Святомиколаївській і Румунській провінціях теж виникли за той час нові осідки: Гайдудорог у Мадярщині (1933 р.) та в Румунії Мойсей (1933), Нікула (1936), Обрежа (1937) і Прислоп, прилучений до Обрежі. Тобто, в 1939 р. було в Святомиколаївській провінції 7 монастирів, не враховуючи Загребу, де василіяни провадили греко-католицьку семінарію Крижевацької єпархії, хоч у святомиколаївських каталогах вона фігурує як окрема резиденція, та 5 осідків у Румунській. Канадська провінція від 1932 р. поповнилася новими осідками: Монтреаль (1932), Чікаго (1932), Райкрафт-Гайпрері (1937-50), Ванкувер (1937) і Бруклин (1938-41) (8 станиць); в Бразилійській містопровінції теж виникли нові осідки: в Іваях (1933), Апостолес - в Аргентині (1935) та Ітапарі біля Прудентополя (1937-40) (разом - 7 станиць). Отак із головним монастирем у Римі мав Василіянський Чин перед вибухом війни 1939 р. 49 осідків, 33 - на просторі, охопленому воєнним катаклізмом і повоєнним наступом ницівного комунізму...

Тоді Святоспаська область виділялася помітним числом своїх ченців: 2 єрархи, 129 єромонахів, 83 студенти і 132 брати - усіх 346 членів, з того 30 - поза її кордонами, та 26 новиків. Відтак ішла Святомиколавська провінція, що, без Румунії, мала 101 ченця, тобто 1 єрарха, 40 Отців, 25 студентів і 35 братів та звиш 10 новиків; Канадійська із своїми 86 членами (1 єрарх, 32 Отці, 32 студенти і 21 брат крім 13 новиків); Румунська з 38 членами (14 Отців, 1 студент і 23 братів) з яким десятком новиків та Бразилійська містопровінція з 19 членами (13 Отців, 2 студенти і 4 брати). Отак-то в 1939 р. Василіянський Чин св. Йосафата налічував 590 ченців (у тому лише 3 давних Отців) в порівнянні з 416 у 1932 р. та з яких 60 новиків.

І ще впродовж наступних 10 літ поставали то тут, то там на цьому просторі нові василіянські станиці: в Кішпешті на Мадярщині, в Турді, Блажі, Констанці й Букурешті в Румунії, в Межилабірцях біля колишнього монастиря в Красноброді, перебравши його назву в урядових актах Чина, у Требишові, Пряшеві та в Празі. Услід за тим з огляду на прилучення Карпатської України до Укр. Радянської Республіки були відокремлені мадярські монастирі в окрему провінцію св. Степана (1947 р.), а чернечі осідки на чехословацькій території - в провінцію св. Кирила і Методія (1948 р.). Рівночасно 1948 р. були створені дві нові провінції: в Бразилії (св. Йосифа) та у З'єднаних Стейтах Америки (Успення ПДМ) та містопровінція в Аргентині, головно завдяки зростові їхніх спільнот через приїзд ченців з європейських василіянських областей, що після війни у висліді Сталінської ліквідації Святоспаської провінції в 1945-46 р. та інших у наступних роках знаходилися поза "залізною заслоною" комуністичної

окупації в середній Європі.

Услід за тим загальний стан василіянського чернецтва в цих роках з'ясував його перший спільний каталог, виданий Головною Курією в Римі 1949 р. на підставі даних з 1947-49 рр. У Вічному Місті було тоді 9 Отців та 2 брати із Святоспаської і Миколаївської провінцій, а до них було приписано 5 Отців і 1 брат в Югославії, що перебували в духовній семінарії в Загребі та по парафіях. Сюди теж для повноти могла ще зарахуватися яка шістка менше більше вільних ченців (4 Отців і 2 братів) у напівзбитій бомбами резиденції в Варшаві - разом 23 монахи. Після ліквідації Святоспаської провінції тут поданий тільки її стан з 1939 р., а в Миколаївській - її актуальний каталог із початку 1947 р.: 5 монастирів і 34 ченці (12 Отців, 2 студенти і 20 братів). Румунська провінція тут фігурує з 6 монастирями і 39 монахами (16 Отців і 23 братів). Мадярська мала 3 монастирі з 22 ченцям (1 Єп., 15 Отців, 3 студенти і 3 брати) і Чехословацька - 4 монастирі з 23 монахами (1 Єп., 15 Отців, 1 студент і 6 братів). Отже, по війні ще діяло в європейських країнах 20 василіянських осідків (включно з Варшавою) і 141 чернець (з них - 2 Єпископи) - замість 34-ох монастирів з 480 монахами (крім новиків) перед її вибухом... Та вже 1947 р. Сталінська ліквідація досягнула Миколаївської провінції і зараз таки в наступному був знесений Василіянський Чин у Румунії, 1949-50 р. в Чехословаччині та рік пізніше в Мадярщині. Отак заплянована в Москві та започаткована 1945 р. повна ліквідація викінчила його не лише на українських землях, але і в країнах сателітів впродовж однієї трагічної семилітки, що грізно побільшує понуру візію вікового винищування василіянського чернецтва на історичному екрані європейського сходу...

Поза тим залишились йому, крім Головного Монастиря в Вічному Місті, лише молоденькі заокеанські провінції в Канаді (7 монастирів і 78 ченців: 2 Єпископи, 37 Отців, 17 студентів і 22 брати), Америці (5 м-рів і 45 ченців: 1 Єп., 29 Отців, 4 студентів, 11 братів), Бразилійська (5 м-рів і 50 ченців: 24 Отців, 20 студентів і 6 братів) та містопровінція в Аргентині (3 м-рі і 12 ченців: 10 Отців і 2 брати) - разом 20 монастирів із 185-ою василіянської братії.

Дай Господи, за молитвами св. Йосафата, що залишається зі своїм Чином на його вигнанні в найславнішому місці вічного спочинку в ватиканській базиліці побіч гробу верховного Апостола Петра, щоб нова василіянська мартирологія на прадідних теренах його 350-річної діяльности та спасенна посвята для найвищих василіянських ідеалів на нових місцях його праці вислужила йому нове воскресення на первісній арені його історичного подвигу!

"В тому світлі священні мури василіянських киновій є не лише найдорожчою святинею нашого минулого, як і кожний камінь, покладений руками прадідів у надри української землі. Вони, навіть розбиті та зрівняні з землею, променіють могутністю, з якої грядучі покоління нових борців нашої Церкви черпатимуть цілющі сили для майбутніх змагань" (По василіянських монастирях, 270).

о. Михайло М. Ваврик, ЧСВВ
"Записки ЧСВВ"
Рим 1979 р.

о. Діонісій Ляхович, ЧСВВ

ЗЕМЛЯ

(Продовження. Поч. у № 1)

Дорогий Друже! Поведу тебе сьогодні по землі, по якій ти ходиш...По землі, з якої ти вийшов і до якої повернешся... По землі, з якої добуваєш свій щоденний хліб.

Хочу разом із тобою, разом із землею прославляти нашого Творця...

Хочу запросити тебе, щоб із землиці підніс ти своє серце вгору, до небес.

Земля - це наш дім, наше село, місто, край, Всесвіт...

Земля - наша мати-годувальниця, що нас живить...

Земля - наша сестриця, приятелька, охоронниця...

Земля причащається з нами своєю водою, мінералами, рослинами, тваринами...

Справді, друже мій, піднеси вгору своє серце і заклич разом із псалмопівцем: "Нехай земля й небо його хвалять" (Пс. 69, 35).

"Господи Боже наш, яке предивне твоє ім'я по всій землі!" (Пс. 8, 1).

"По всій землі залунав звук слави Божої, на краю світу - їхні слова" (Пс. 19, 5).

"Воскликни Богові, вся земле! Співай славу імені його" (Пс. 66, 1).

"Господь мудрістю заснував землю, Він розумом утвердив небо" (Прип. 3, 19).

Так! Земля співає Богові славу, бо Він є її Творцем:

"З первовіку світу ти заснував землю і небеса - діло рук твоїх" (Пс. 102, 26).

"Господня є земля, її повнота, вселенна та її мешканці" (Пс. 24, 1).

Приятелю мій! На тій землиці, по якій ти ходиш, маєш завдання - добувати хліб свій насущний.

На тій землі ти покликаний будувати Царство Боже, бо в Христа хрестився ти...

На тій землі ти вже запрошений через Святого Духа працювати на нову землю, на нові небеса, як голосив пророк Ісая.

Як зішле Бог Духа свого, все оживляється і відновлюється лице землі (Пор. Пс. 104, 30) і "Побачимо нове небо і землю нову, бо перше небо і перша земля минули" (Одкр. 21, 1).

Так молимось в "Отче Наш": "Нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі" (Мт. 6, 10).

З одного боку, ми є синами землі і маємо завдання зробити її кращою.

З іншого боку, ми є синами Божими, і в Богові - запорука нашого вічного помешкання...

В землю повернеться те, що земське...

До Бога піде те, що Боже, духовне... "аж поки не прийде повнота часів, коли все об'єднається у Христі: небесне і земне" (Еф. 1, 10).

Так ми піднесли вгору наші серця - від землі до небес!

ДОРОГА

Слово "дорога" ми добре знаємо: наша хата коло дороги, ходимо і їздимо щодня по дорозі. Бачимо дороги, широкі і вузькі, гладкі та ямисті, болотні і сухі, чисті і брудні.

По дорозі ходять різні люди: старі і молоді, бідні і багаті, хлопці і дівчата, свої і чужі. Їздять по них машини, перебігають діти та й різні звірята: пси, коти, кури, птахи...

Дороги ведуть нас із дому до праці, до приятелів, до церкви, до села, до міста, до поля чи лісу.

Скільки тих доріг, шляхів, стежок... Стільки і життєвих доріг. Можемо натрапити на добру дорогу і знайти щастя, врятуватися, а можемо також потрапити на помилкову і заблукати; а можемо і на злу потрапити. Тому дороги щоденного життя закликають разом із псалмопівцем співати і просити:

"Вкажи мені дорогу, якою слід мені ходити, до тебе-бо підношу мою душу" (Пс. 143, 8).

"Вкажи мені, о Господи, твої дороги, навчи мене, де твої стежки" (Пс. 25, 4).

Знаємо, відчуваємо і віримо, що Господь з нами, Він-бо сказав через пророка Ісаю: "Я, Господь Бог твій, який тебе на добро наставляє, який тебе веде по дорозі, що нею маєш ходити" (Пс. 48, 17).

"Він показав Мойсеєві свої дороги, синам Ізраїля - діла свої" (Пс. 103, 7).

Сам же Христос сказав: "Я - дорога, істина і життя! Ніхто не приходить до Отця, як тільки через мене. Якщо б ви мене пізнали, то й Отця мого пізнали б" (Йо. 14, 6-7).

Справді, Христос це наша одинока дорога, яка веде до Отця, до посідання Божого Царства. А дорога Христова не є егоїстична, самолюбна, але в любові небесного Отця і ближнього, в поділі життєвого хліба, в служінні і відданні життя за інших. Не завжди вона легка, простора, не раз вузька, терниста і хресна. Про це Христос вже перестеріг: "Входьте вузькими дверима, бо просторі ті двері й розлога та дорога, що веде на погибель, і багато нею ходять. Але тісні ті двері й вузька та дорога, що веде до життя, і мало таких, що її знаходять" (Мт. 7, 13-14).

Коли, друже мій, ходиш різними дорогами, то знай, що маєш поклик вибрати собі добру життєву дорогу; дорогу правди, любові, справедливості. А якщо ти християнин, на своїй життєвій дорозі знайди дорогу Христа, дорогу Церкви, спільності, причастя зі всіма братами і сестрами твоїми.

"Справедливий Господь у всіх своїх дорогах і милостивий у всіх своїх ділах" (Пс. 145, 17).

Друже мій, піднеси твої очі з доріг, по яких ти щоденно ходиш, до Божих вічних доріг.

Далі буде.

Продовжуючи добрі традиції довоєнного "Місіонара", ми започатковуємо цією рубрікою публікацію подяк Божественному Спасителю, Пресвятому Ісусосвому Серцю за вислухані молитви.

Ми, нижче підписані від заряду Чину Святого Василія Великого Його Провінції св. Спаса, складаємо найщирішу подяку Божественному нашому Спасителеві, що у Пресвятім Своїм Серці зберіг наш Чин серед бурі і громів переслідування, які в першу чергу впали на наш Чин. В найтяжчих хвилинах ми вірили і були певні, що найдорожчий наш Спаситель ніколи не опустить наш Чин посвячений Його Пресвятому Серцю і всіх тих, що при перших монаших обітах вписали свої імена в "Золоту книгу Пресвятого Ісусового Серця".

Нехай же за все це Пресвятому Серцю Ісуса буде найщиріша подяка, честь і слава від нас, що вижили і від тих, що переймають по нас працю для прославлення Бога в Тройці єдиного і почитання Пресвятого Ісусового Серця.

о. Василій Мендрунь, ЧСВВ - Протоігумен
о. Володимир Палчинський, ЧСВВ - Протоконсультор
о. Макарій Грень, ЧСВВ - Консультор
о. Дам'янБогун, ЧСВВ - Консультор
о. Яків Пилип, ЧСВВ - Провінційний Економ
о. Йосафат Глуховецький, ЧСВВ - Провінційний Секретар.

Пресвятому Ісусовому Серцю складаю найсердечнішу подяку, що зберегло мене від зневіри, малодушности і дало силу в найтяжчих хвилинах жорстокої доби зустрічати люті удари веселим серцем.

Коли сторож, після ув'язнення вів мене в камеру, то я з ним жартував і він мене, усміхненого, впхнув у камеру. Ті, що там вже були, прийняли мене за шпигуна, бо не змогли собі уявити, щоб заарештований з усмішкою заходив в камеру. Я не мав чого сумувати, бо довіряв, що Ісус не дозволить, щоб посвяченому Його Серцю сталося що-небудь, не передбачене Його Провидінням. Я тішився, що Ісус дає мені скуштувати долі, яку перший прийняв. Довір'я до того, що "полюбив своїх і до кінця їх полюбив" давало мені силу перейти через вогонь і воду, тюрми і концтабори, голод і холод і вернутись на рідну землю і навіть до того монастиря і до тої ж келії, від якої зачалася моя Хресна дорога.

Слава, честь, поклін і подяка за все Пресвятому Ісусовому Серцю!

о. Дам'ян Богун, ЧСВВ
Львів 16 квітня 1992 року.

Всесвітліший о. Протоархимандрит Ізидор Патрило є уродженцем України і був висвячений на священика 2-го травня 1943 р. Свої філософські, богословські та правничі студії завершив докторатами в празькому та римських університетах. Деякий час душпастирював посеред наших вірних у Німеччині, Англії та Аргентині. В 1976 р. на Генеральній Капітулі о. Ізидора Патрила обирають Протоархимандритом Василіянського Чину. Поруч своїх урядових зайнять займався науковою працею, будучи водночас співредактором "Записок ЧСВВ", брав теж участь в опрацюванні першого повного українського видання Св. Письма. Посеред його наукових праць вирізняються особливо дві важливі: "Джерела і бібліографія історії Української Церкви" та "Київсько-Галицькі Архиєпископи-Митрополити", в якій він вперше науково довів, що наші Київсько-Галицькі Митрополити мали владу верховних архиєпископів.

ВАСИЛІЯНСЬКИЙ ЧИН НА УКРАЇНСЬКОМУ ГРУНТІ

Хто такі отці Василіяни в XX столітті і якою є їхня сучасна релігійно-духовна діяльність в Україні? З таким запитанням я звернувся до Головного настоятеля Василіянського Чина в Римі, Протоархимандрита доктора Ізидора Патрила, ЧСВВ, який брав участь у роботі Синоду Єпископів УГКЦ у Львові.

- Синод на який я був запрошений, пройшов дуже добре, оскільки було знайдено між самими Владиками повне взаєморозуміння. Було прийнято певні ухвали, з якими в короткому часі всі зможуть ознайомитися.

Тепер щодо того, хто такі отці Василіяни сьогодні. Знаєте, пане Мар'яне, це питання є досить актуальним для багатьох людей, особливо, молодшого віку, бо старше покоління ще пам'ятає релігійно-духовну діяльність Василіянського Чину в Галичині. Перш за все, ми є специфічним монашим Василіянським Чином, знані загально в народі під назвою "Отці-Василіяни", і який злучений з Христовою Церквою. Ми в першу чергу через дотримання добровільного вбожества, чистоти й послуху змагаємося до християнської досконалості, яку заповідав усім нам Ісус Христос: "Тож будьте досконалі, як досконалий Отець ваш небесний". (Мт. 5, 48)

Говорячи про сьогоденні перші починн в Україні, то слід пам'ятати, що тутешні отці Василіяни зазнали в післявоєнні роки фізичного й релігійно-духовного винищення, як і вся Греко-Католицька Церква. Тому-то наш Чин в Україні, Польщі, Чехо-Словаччині, Румунії, Югославії є ще дуже сла-

беньким. Ці обставини вимагають від нас перш за все дбати про добрий фаховий вишкіл василіянського дорасту. Слава Богу вже як другий рік закладено новіціят в Крехові, який показує добру перспективу в подальшому зміцненні нашої Церкви. Окрім того покладаємо великі надії на відтворення традиційної праці в душпастирстві, місіях, релігійно-видавницькій справі.

- Частково Ви вже Протоархимандрите згадали про трагічний післявоєнний період Чину в Україні. Чи вбачаєте Ви потребу на повне висвітлення цієї мученицької сторінки з історії Василіянського Чину.

Безперечно. Підпільна, надзвичайно епохальна, релігійно-місійна діяльність отців-Василіян в період більшовицького тоталітаризму заслуговує на всебічне й повне висвітлення. Думаю, що слово тут за нашими релігійними літописцями, а можливо й світськими вченими, науковцями, правдивими й чесними правниками. Ми також усвідомлюємо, що потрібно прискорити цю надзвичайно важливу працю, оскільки наших священиків, отих мучеників, стає все менше і менше. Думаю, що ця справа буде порушена на Генеральній Капітулі, яку ми будемо проводити в Римі в кінці червня цього року. До речі, це наше василіянське зібрання вперше збере всіх делегатів від провінцій, які знаходяться в США, Канаді, Аргентині, Бразилії, Румунії, Угорщині, Чехо-Словаччині та Польщі, і дуже нам радісно, що нарешті, в роботі цієї Капітули будуть брати участь отці-Василіяни з України.

- Чи засідання Генеральної Капітули в Римі спричиниться до проведення якихось реформаторських змін у Василіянському Чині? Адже від Добромильської реформи минуло сто років, і вже згаданий нами період після війни в певній мірі послабив розвой монашого покликання.

- Згадана Вами Добромильська реформа 1882 року насамперед була покликана, щоб вивести Василіянський Чин з великої кризи. Тоді Росія знищила три наші провінції на правобережній Україні, а в Галичині Йосип II сильно послабив останню нашу провінцію.

Сьогодні ми маємо дещо кращу ситуацію тож Генеральна Капітула має на меті вирішити ряд організаційних питань, порушити коло спільних проблем, окреслити й узагальнити спільні наші плани. Так що не передбачаємо в найближчому часі проведення фундаментальних реформ, хоча допускаю певні доповнення до життя нашого Чину в тому чи іншому краю.

- Високопреподобний отче, споконвічна мрія Василіянського Чину - це служити Богові й українському народові. Як Вам бачиться сьогодні поняття екуменізму в діяльності Василіян на різноконфесійному грунті в Україні?

- Це питання є дуже делікатне, оскільки, може викликати з боку певної релігійної громади нарікання на моє бачення та розуміння екуменізму. Тим не менше, я стою на тому, що практичний екуменізм, який передбачає спільні наради, молебні, посвяти різних споруд чи пам'ятних місць безперечно, є реальним. Гадаю, що ми, отці-Василіяни, вповні зможемо спричинитися до цієї конче потрібної справи

через декілька років. Розумію це так, оскільки вважаю, що найголовніше наше завдання полягає у вишколі правдивих і мудрих священиків, які б не ділили України, не робили поділу між нашим народом.

Розмову вів
Мар'ян Лозинський.

Дмитро Степовик,
доктор мистецтвознавства

ПРО УКРАЇНСЬКУ ІКОНУ

Що означає слово ікона? Уперекладі з грецької - "образ", "зображення". Але ми так часто в побуті вживаємо слова "образ" і "зображення", що десь у глибині свідомості протестуємо проти ототожнення ікони з цими поняттями. Ми бачимо в іконі "над-образ" і "над-зображення". У нашій мові слово "ікона" піднеслося над його грецьким першозначенням - на нові висоти. І на це є свої причини.

Усі види й жанри українського мистецтва зазнавали змін. Одні зникали, другі набували нового значення, треті розгалужувалися. Ікона ж лишилася майже незмінною. Це найстаріший жанр українського малярства, який, незважаючи на всі гоніння на нього, залишився елементом Божественної Літургії і найвищим мистецтвом. Цю здатність ікони жити дехто пояснює консерватизмом іконопису, нібито закладеній в іконі "тенденції муміфікації". Проте історія доводить, що причина не в консерватизмі. Розмови про консерватизм ікони не підтверджується її історією. Вона чутливо реагувала на нове у мистецтві, але її духовна основа міцна, мов криця.

Процес утвердження іконопису на українських землях - це боротьба нав'язуваного консерватизму з незборимим прагненням до змін, до оновлень і виявів нашого українського бачення першообразів християнства. Хіба не є фактом те, що греки здавна не довіряли малярам Русі-України і воліли привозити до нас свої ікони? Хіба не на цьому грунті виникали конфлікти між візиторами з Константинополя і київськими, чернігівськими та іншими ієрархами? Та й після 1453 року - завоювання Константинополя турками - греки підозріло ставилися до ікон українських майстрів. Чи нема, мовляв, у них "латинської" єресі?

Простежуючи обставини розвитку іконопису, ми читаємо нарікання Москви на малоросійські єресі в іконописі, на впадання наших іконописців у "латинство". І ось коли ці вигадані "гріхи" досягли апогею, на наших землях з'являються в середині XVII століття двоє діячів східних церков - Антіохійський православний патріярх Макарій та архидиякон Павло з міста Алеппо, які своїми висловлюваннями й записками про українську ікону й українську архітектуру цілковито розходяться з "церковними прокурорами". Павло Алеппський вів щоденник, висловлюючи в ньому не тільки свої думки, а й погляди патріярха Макарія, якого супроводжував. Знаючи іконопис, відчуваючи його духовне покликання, Павло Алеппський відразу помітив би єресь, скочування ікони до ілюстративності, зачеплення її світськими елементами. Проте нічого подібного не відбулося. Павло в захоплені від усього того, що побачив в Україні. Він не лише не констатує якогось відступу. Навпаки, вважає досягнення українських іконописців найвидатнішими серед усіх тодішніх художників східньохристиянської обрядовості.

"Перебуваючи перед тим у неволі і рабстві, тепер козаки живуть у радощах, веселощах та на волі; спорудили соборні церкви, створили Боголіпні ікони, чесні і Божественні іконостаси й корогви. Як ми зауважили, церкви одна від другої величніші, кращі, вишуканіші, вищі й більші; іконостаси, тябла та ікони одні від одних гарніші й досконаліші, навіть сільські церкви одна від другої краща" (Подорож Антіохійського патріярха Макарія. Випуск 2 Москва 1897, с. 28).

"Я багато бачив образів, починаючи з грецьких країн до цих місць, звідси до Москви, але ніде не бачив подібного або рівного до цього" (Про ікони з Василькова. Там само, с. 41).

Про ікону Богородиці з Василькова він писав: "Ікона Владичиці там велична та прекрасна, вражаючи подивом розум; подібної ми раніше, ні після не бачили. Богородиця так чудово намальована, що ніби говорить; одяг її - ніби темно-червоний блискучий оксамит, - ми ніколи не бачили подібного виробу, - тло темне, а складки ясні, мов складки справжнього оксамиту. Щодо обруса, який, спадаючи донизу, закривав її чоло, то здається, що він ніби переливається і ворушиться. Її обличчя та уста дивують своєю красою. Їм бракує лише слова... Господь, що сидить на Її лоні, надзвичайно красивий: він ніби говорить" (Там само, с. 41).

Про іконостас Густинського монастиря: "Іконостас і тябла дають насолоду зорові, захоплюють глядача. Досі ми не бачили їм подібних та рівних; жодна людина не в силі описати цей іконостас, його величну висоту, його позолоту, блиск і вигляд. Він піднімається від долівки до горішньої частини великого куполу; святі ікони дуже великих розмірів найдосконалішого виконання; вони заглиблені в нішах, щоб краще виявлялася краса і дзеркальний блиск їх позолоти" (Там само, с. 41).

Про зв'язки українських мистців з цивілізованим світом: "Живописці запозичили красу малювання облич та кольорів одягу від франкських і ляшських живописців і тепер пишуть ікони вже навчені й досконалі" (Там само, с. 41).

І для повноти картини про українське храмове мистецтво і український обряд сірійський архідиякон Павло так пише про церковний спів: "Спів козаків радує душу і зцілює її від суму, бо їх наспів приємний, йде від серця і виконується ніби одними устами; вони дуже люблять співати за нотами, ніжні й солодкі мелодії. У цих же, у московитів, спів іде без навчання - як трапляється, все одно: вони цим не переймаються. Кращий голос у них - грубий, густий, басистий, який не приносить задоволення слухачеві. Як у нас він вважається недоліком, так у них наш високий наспів числиться непристойним. Вони кепкують з козаків за їх наспіви, кажучи, що це наспіви франків і ляхів, яких вони знають" (Там само, с. 165-166).

Ці оцінки важливі, бо писані чужинцем, тобто незацікавленою особою, якій наче мусіло б бути байдуже те, що роблять українці з їхньою малозрозумілою для араба психологією. А от деякі наші ближчі сусіди хотіли б бачити в українському іконописі наслідування тільки візантійських або московських моделей. Проте ікона розвивалася не за особистими побажаннями і диктатом, а за внутрішньою логікою мистецтва Церкви, як воно розумілося народом і в'язалося з його традиціями та способом думання. Не похмуре заперечення радості світу, але і не прив'язаність до світського. Не впадання у трагізм, але й не цяцькована веселість. Ікона в Україні, навіть у найскладніші періоди історії, не стала полем вияву протилежних почуттів.

Ікона живуча, як саме життя. Усі спроби нанести їй удари не були успішними завдяки її здатності виражати духовність доступними і простими засобами, виявлятися у різних формах народної обрядовості й народного мистецтва. Коли "святіший" Синод Російської Православної Церкви прийняв у XIX столітті ухвали щодо уніфікації церквобудівництва, на підросійській Україні набуває поширення народний іконопис. Він був спонтанний, як і вся народна творчість. За внутрішньою духовною спонукою народ відчув пониження духовності в російській академічній іконі. Щоб зберегти своє, народне, українське, - люди розвинули традицію народної духовної ікони. Іконостасом стала хатня полиця, заохотою до молитви - домашня ікона.

Це не означає, що народний іконопис не розвивався і до XIX століття. Його розвиненість у давніші періоди підтверджується великим числом збережених пам'яток. Народне малювання святих розвивалося паралельно з професійним завжди. Але такого масового прихилення народу до неофіційної ікони, як у XIX столітті, ми не спостерігаємо раніше. Ледве не кожне село мало іконописця. Ідеалом українського селянина і ремісника не була ікона, "яку робили колись", а ікона, "яку ми любимо"! Зрозумілість, доступність - і найбільше любов - були кращими оберігачами традиції і вираженням народної духовності.

Захоплення іконописом непрофесійними художниками засуджувалося офіційною Російською Православною Церквою. "Богомазів" переслідували, цькували. І все ж традиція збереглася і до XX віку. І саме вона заховала найпримітніші ознаки духовності, з яких почався новий розвиток відродження ікони. Цьому відродженню передували дискусії на різних рівнях - від нарікань на "нещасне барокко", яке нібито зірвало нитку традиції, до задоволеного потирання рук від перспективи того, що всі ікони, у кращому випадку, стануть музейними експонатами.

Сьогодні перед іконописцями - сім періодів і сім стильових напрямів українського іконопису. Що це за напрями? Які часові межі вони охоплюють?

Перший напрям обіймає період з кінця X до середини XIII століть. Ікона була тоді "даністю". Вона щойно вкоренялася у язичницькі грунти Київської Русі-України - разом з усіма атрибутами східньохристиянської обрядовості. Жорстока монголо-татарська навала була послана ніби для того, щоб перевірити, наскільки глибоко вкоренилася в українцях ця "даність". Іспит, як відомо, було витримано з величезними жертвами, але наша українська духовність не була зломлена.

І це виразно показує другий напрям іконопису, невіддільний від історії пізнього українського середньовіччя - з другої половини XIII до кінця XV століть. Іконопис зберіг основні риси візантійсько-старокиївського стилю, але намітилися також передвідродженські риси - чисто місцеві, українські. Це вже не була візантійська, а післявізантійська доба. Правда, Візантія ще деякий час (до 1453 р.) існувала, але культурне відділення від неї України вже відбулося. Рубіж XV-XVI століть знаменує собою завершення цього відділення. У ньому намічаються тенденції наступного, третього періоду і третього напряму - ренесансної української ікони, яка розвивалася у XVI столітті, справивши істотний вплив на українську бароккову ікону, що становить уже четвертий стильовий напрям XVII-XVIII століть.

Далі буде.

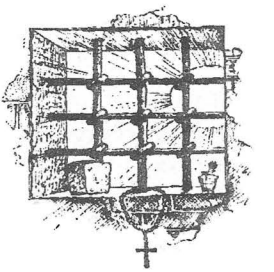

Світло в тюремній камері закам'яніло. Придушило голови, руки, очі, груди - не дає заснути. Той, хто пробув у в'язниці не один місяць - той спить і при світлі. Людина до всього звикає. А от новеньким непереливки. Вони повертаються з боку на бік, зітхають, дехто схлипує, дехто в серцях нарікає на безперервний потік скаженого світла, що набравши форми камери, теж стало в'язницею.

Світло начеб мстить людині за своє ув'язнення в казематах Львівської слідчої тюрми на вулиці Лонського, де сорокалітня черниця Зося Світлінська і ще шість десятків жінок здебільного не знають за що сидять у пеклі блощиць, смороду, принижень, наруг...

Роман Брезіцький[*]

...СВІТЛА ДОРОГА З КУСОЧКАМИ ТЕМНОГО ХЛІБА...

с. Ірині МАРМАШ, ЧСВВ
присвячую

Котиться до світанку ніч з 22 на 23 січня 1946 року. Котиться, мов камінь з кручі, розчавлюючи все на своєму шляху. А на тім шляху, на голім цементі в'язниці, загорнувшись у домашній вовняний плед, лежить з розплющеними очима Зося Світлінська, учителька слов'янських мов, черниця, яка до 1939 року викладала українську мову в гімназії жіночого монастиря.

Зося ніяк не може отямитися після вчорашнього віроломного арешту. Певно у цілому Львові не знайдеш більш беззахисних і невинних сотворінь, ніж вони, сестри Василіянки. Та середньовіччя не зважало на це. Воно увірвалося до житла черниць о третій годині ночі і наказало переляканій Зосі: "Одягайся, ти арештована!" Їх, тих міліціянтів, було троє. Серед них - жінка в чорній шкірянці. Зося Світлінська відразу впізнала її. Ця нишпорка десь протягом трьох - чотирьох тижнів крадькома проводжала її з дому до церкви, жодного разу не зайшовши до храму, так само назирці супроводжувала додому після Служби Божої! Зося вперше із здивуванням відкрила для себе, що перебуває під пильним злим оком ще під час концерту в філармонії. Та сама жінка у чорній шкірянці сиділа поруч!

[*] *Брезіцький Роман Омелянович народився 1 серпня 1959 року в с. Завидче Радехівського району Львівської області. Закінчив Літературний інститут ім. О.М. Горького.*

Працює вчителем.

Доля рідного народу, рідного краю, трагічна історія нашої Церкви - основні мотиви творчості молодого поета .

Це була дрібна кирпата істота з досить гарним профілем, довгими віями. Правда, лице у неї начеб припало пилюкою - здавалося сірим, неживим, як у манекена. Руки теж мала кольору лиця. Однак були вони знервованими, непосидючими, не такими заціпенілими, як лице. Пальці неспокійно вистукували якийсь такт на бильці крісла, то на рудій спідниці скручувалися в клубок обидві п'ятірні. Нишпорка в чорній шкірянці нервувала. Її руки жили в передчутті близькості жертви.

Востаннє Зося запримітила "хвіст" за собою дев'ятнадцятого січня за рогом будинку о шостій годині ранку. Це був день великого християнського свята Водохрещі. Зося йшла до церкви отців Редемптористів. Мала намір провідати свого двоюрідного брата, служителя цього храму. І раптом - знову та чорна тінь! Ніби і не людина, а витесаний смоляний стовп стояв коло стіни. "О Господи, - подумала зі страхом, - ця мара, здається, цілу ніч мене пильнувала..." Але додому Зося все одно не повернулася, попростувала далі до церкви отців Редемптористів.

Та от цей "хвіст" посеред ночі сам прийшов за нею. Ніякого ордеру на обшук і санкції на арешт ніхто з міліціянтів не пред'явив. Просто дали зрозуміти: якщо не підкоришся, то силою заберемо. Перевернули догори ногами всі речі.

- С какой целью ты, монахиня, рано-утром ходила в церковь Редемптористов? - кілька разів перепитувала жінка в шкірянці. Її жваві очі, яким чомусь дуже не пасувала злість, пасли Зосине лице. Світлінська навіть відзначила про себе, що ця жінка досить вродлива. Незрозуміло, чому вона займається такою брудною справою?

- А як можна не піти до церкви в день такого великого свята?

- Почему-то все львовяне ходили святить воду на площадь Рынок, а ты - в церковь. Что-то скрываешь от нас!? Но ничего, мы разберемся.

Цілий другий поверх у будинку по вулиці Крашевського займали черниці після вигнання їх у 1939 році з монастиря сестер Василіянок. Усі розбіглись, жили хто-де, у рідних, у знайомих. Нового помешкання добилися під час окупації Львова фашистами. Звідси, тепер уже сталінські фашисти і забирали черницю Зосю Світлінську. Була вона у звичайній цивільній одежі, бо після вигнання з монастиря всі черниці зняли з себе габіти - монашу одежу.

На біду вечером 20 січня до Зосі приїхала мама із села Вишинка Велика. Вона вирішила переночувати у дочки, а вранці понести до тюрми передачу для чоловіка, кинутого у в'язницю в 70-літнім віці за те, що був українським греко-католицьким священиком. Не думала-не гадала бідна мати, що скоро їй доведеться ще й для дочки носити передачі. Вона і сестри-черниці довго стояли у вікнах, проводжали риданням маленьку постать Зосі, що краплиною розчинилась у темній невідомості і в снігах. А тої ночі сніг дуже густо падав...

"Тато, татуньо, - заквилила душа Зосі, ховаючись од проклятого тюремного світла, - ось і в одному домі ми з тобою, таточку. В одному, але так далеко. Де ж ти, мій любий? Теж, певно, лежиш на зимнім цементі... А знаєш, коли ми з Василем їздили до того полковника Попова, що арештовував тебе, він одного разу погрозив мені наганом:

- Будешь надоедать - посажу к папаше.

І слово таке видибав: папаша - аж гидко. А я йому відповіла: то велика честь нам - бути коло таточка. Коло нього місце нам. От і збулося. Ми під одним дахом. А завтра я попрошу Карнаєва, щоб дозволив нам хоча б на хвильку зустрітися. Він не сміє відмовити! - в Зосиній пам'яті миттєво ви-

ник образ людини з металевим кольором лиця - образ слідчого Карнаєва, того самого, що вів "справу" греко-католицького священика Світлінського. Він один раз, після арешту батька викликав Зосю до себе.

- Кто это напечатал? - кинув на стіл перед нею листок паперу. Не в силі стримати серцебиття, черниця підступила ближче, схилилася над столом. Це була її "Молитва за католицьких священиків".

- Ну?! - зморщилася металева шкіра.

- Я... В декількох примірниках я надрукувла такі молитви. Якщо хочете, то можу і вам...

- Что?! Мне?! А ты знаешь, что это бьет по Советскому Союзу?! - металевий рот розвергся таким же металевим ревом. Зосине щиросердя вивело слідчого з рівноваги.

- Як може молитва бити по Радянському Союзу - ледь чутно пролебеділа Світлінська.

Але це не зупинило шквального психологічного тиску Карнаєва. Він зірвався на ноги і ще голосніше загорланив:

- Кто, кто тебе это дал?! Откуда перепечатала? Говори! Сейчас говори! Уже! - слідчий перегнувся через стіл, наблизившись на відстань подиху до вщент переляканого лиця черниці.

- Анночка. Анночка Косенко. - Кто она? - Як я...

Слідчий начеб кліщами схопив Зосю за руку і поволік у коридор. Там відчинив якісь вузькі двері в стіні і штовхнув Зосю в темну чотирикутну нішу.

- Сиди тихо! - рикнув, захрипів замок.

Все відбулося так швидко, що Зося не відразу збагнула, що з нею роблять і де вона опинилася. А як збагнула - злякалася ще більше. Залізномордий Карнаєв замкнув її в кам'яному мішку! Ні повернутися, ні присісти, ні рук підняти. Залишалося тільки плакати стоячи та кликати на поміч невідь-зна кого, наперед знаючи, що ніхто не допоможе.

Залізномордий повернувся десь через півгодини, але для Зосі то була ціла вічність. Перелякана дівчина втратила відчуття часу. В цій кам'яній ямі хвилини влади не мали.

- Всё. Мне теперь всё ясно. Марш домой! - Карнаєв зібрав бляшану шкіру в єхидній усмішці.

Зося довго не могла погамувати в собі страху та відрази. Це була перша зустріч чистої людської душі з чорним злом, гігантським злочинним світом. Світлінська замкнулася в своїй кімнаті-келії і вже не виходила ні обідати, ні вечеряти. Цілу ніч провела в сердечних молитвах, повік не склепила, просила Бога, щоб вирятував з лап "совітів" черницю Анну Косенко, спас її таточка Володимира. І якою безмежною була її радість, коли наступного дня зустрілася з сестрою Анною! Правда, остання спершу дуже холодно поставилась до тої зустрічі.

- Навіщо назвала моє прізвище? - спитала.

- Прости мене, сестро. Я з переляку розум втратила. Подумай, але ж в чому мій злочин? Усьому світові відома ця молитва і ніхто ніколи не ув'язнював нікого за неї.

- Я не маю зла на тебе, сестро-Зосю. Я і сама назвала слідчому прізвище священика, який дав мені цю молитву. Я дуже злякалася.

Далі буде.

ДО ПИТАННЯ ПРО УКРАЇНСЬКУ ЦЕРКОВНУ СФРАГІСТИКУ

Перш ніж перейти до ознайомлення читачів "МІСІОНАРЯ" з українською церковною сфрагістикою, слід сказати декілька слів про сам термін "сфрагістика". Історична наука має ряд спеціальних дисциплін, котрі є джерелом інформації і гарантом історичної достовірності. Однією з них є "сфрагістика" - наука, що вивчає знаки засвідчення автентичності документів і речей, тобто метою сфрагістики є вивчення зображень на печатках, пломбах, гемах тощо. Саме слово "сфрагістика" походить від грецького слова "sfragus" - печатка. У західноєвропейській історіографії поряд із назвою "сфрагістика" вживається термін "сігілографія", від лат."sigillum", що означає печатка.

Коріння сфрагістики сягає сивої давнини. Найдавніші печатки - циліндри і глиняні були із схематичним зображенням гадюк та скорпіонів, які вважались колись символами родючості. Вони виявлені археологами у стародавніх месопотамських містах Урук, Джемдей-носр (кінець IV тис. до Христа). Від тих часів і донині печатка виконувала чотири функції: 1) гарант захисту від фальсифікації документу, 2) символ влади, 3) сакральну (таємничі знаки і зображення богів справляли враження неземного походження документів і були зрозумілими навіть для неписьменних, рівно ж вони звичайними засобами передавали ментальність особи, народу, країни). 4) мистецько-естетичну.

Саме ця перша функція стала причиною вивчення сфрагістичного матеріалу. Духовним і світським урядам дуже часто доводилось зустрічатися з фальсифікацією документів. Тому ще у середньовіччі були зроблені перші спроби систематизації сфрагістичних знань. На першому місці тут виступає канцелярія Папи римського, де були складені спеціальні таблиці всіх можливих способів підробки печаток. Папа Інокентій III у 1198 році в листі до каноніків Мілану навів десять можливих зразків фальсифікації печаток. Однак першим автором, що осягнув усю сукупність сфрагістичних знань свого часу, був Конрад з Муре, канонік з Цюріха. Шостий розділ свого трактату "Summa de arte prosandi" (1275 р.) він повністю присвятив знакам засвідчення актів. Початок сфрагістичній науці дали мавристи - члени духовної конгрегації св. Мавра, центром якої був французький монастир оо. Бенедиктинців. У 1681 р. була видана класична праця мавриста Жана Мабільйона "Dere diplomatica libris", у котрій найчіткіше була сформульована мета сфагістики.

Тепер після огляду початків історії становлення сфрагістичної науки можна перейти і до короткого огляду української церковної сфрагістики. На жаль, питанням української церковної сфрагістики ніхто не займався, вона навіть не була відокремлена в окремий розділ, а розглядалась у контексті світської приватної сфрагістики, а печатки парафій і монастирів були взагалі залишені поза увагою, хоча вони є дуже цікавими з точки зору сакральної і мистецько-естетичної. Одночасно вони виступають як джерело вивчення історії церкви. Щоб пересвідчитись у цьому, розглянемо декілька печаток.

мал. 1

мал. 2

мал. 3

мал. 4

мал. 5

Печатка братства церкви Успення Богородиці у Львові[1] (мал. 1)

Вже з першого погляду ми пізнаємо всім відоме з ікон зображення Успення Богородиці. У нижній частині печатки досить чітко видно Успенську церкву 80 років XVI стол. Взагалі, церкви та дзвіниці досить часто зображались на церковних печатках і, це є прикладом того, як зображення на печатці можна використовувати для встановлення вигляду храму того, чи іншого періоду. Образ Успення Богородиці справляє сильне духовне і естетичне враження і є своєрідною мініатюрною іконою. Легенда печатки (тобто напис на печатці) написана староукраїнською мовою і перекладається "Братство львівського храму Успення Богородиці".

Печатка Києво-Галицького митрополита Михайла Рогози[2] (мал. 2)

Печатка з документу за 1592 р. На ній зображена Богородиця із піднятими руками і Ісусом Христом посередині (Мати Божа Знаменіє). Літери розшифровуються (грк. Мати Божа). Нижче літери ІС ХР, котрі розшифровуються як Ісус Христос. Ідентичне зображення ми зустрічаємо на свинцевих буллах Косьми, єпископа галицького, який згадується в Іпатієвському літописі під 1165 р. Ці булли були знайдені на початку XX стол. в околицях Галича і опубліковані проф. М. Грушевським у 38 томі Записок НТШ. Зображення на печатці є копією ікони "Матері Божої Знаменіє". Про художньо-естетичну цінність говорить саме за себе зображення. Легенда печатки по староукраїнськи і перекладається: "Волею Божою архиєпископ Михайло Рогоза митрополит Київський, Галицький і всієї Русі".

Печатка єпископа Галицького і Львівського Гедеона Балабана[3] (мал. 3)

Вона із документу за 1591 р. Тут ми знову маємо зображенням Успення Богородиці, хоча в значно гіршому виконанні. У нижній частині печатки появляється новий елемент - фігурний щит із малюнком шляхетського герба "Кончак". У той час польські королі надавали українському духовенству шляхетський титул. Разом із титулом надавався і герб, котрий поступово появляється на печатках. Згодом герби повністю витісняють християнські символи і вже на печатці єпископа Кирила Терлецького із документу за 1596 р. центральне місце займає щит із гербами "Сас" і "Кончак".

мал. 6

мал. 7

Печатка митрополита Галицького і архиєпископа Львівського Михайла Левицького[4] (мал. 4).

Із документу за 1821 р. Такий тип печаток був запозичений у римо-католицького духовенства. На фоні мантії в овальному щиті зображено герб "Рогаля". Над щитом - корона. Ці елементи свідчать про приналежність власника печатки до вищого шляхетського стану. Християнські символи: патериця східного обряду, чотирьохраменний хрест, кардинальський капелюх є лише додатком, щоб хоч трохи показати приналежність печатки духовній особі. Легенда печатки на латинській мові перекладається так: "Михайло Левицький, митрополит Галицький, архиєпископ Львівський, єпископ Каменецький". Ця печатка цілком відрізняється від печатки Михайла Рогози. Герб, котрий у своїй основі походить із язичеських вірувань, пов'язаних із полюванням, стає домінуючою частиною, що само по собі є негативним і не має нічого спільного із християнством. Натомість монастирські і парафіяльні печатки продовжують зберігати християнські символи. Переважно на цих печатках зображався святий патрон церкви, або празник, якому був присвячений храм.

Печатка монастиря ОО. Василіян у Почаєві[5] (мал 5)

Із документу за 1800 р. В овальному щиті зображений герб ЧСВВ - палаючий стовп (символ святого Василія) із монограмою ІХС (Ісус Христос). Щит навколо оздоблений віт'ятками. Напис із скороченнями на латинській мові і перекладається "Печатка монастиря почаївського ЧСВВ".

Печатка церкви села Козова, Бережанського повіту[6] (мал 6)

Із документу за 1804 р. На печатці зображене Вознесіння на небо Пречистої Діви Марії. Воно не має аналогій. Легенда - по-латинськи із скороченнями, і перекладається "Печатка церкви Парасковії в Козові Вознесіння Діви Марії".

Печатка церкви у м. Белзі[7] (мал.7)

На печатці зображений св. Василій Великий. Зліва від нього герб - ЧСВВ (палаючий стовп). Печатка цікава тим, що на ній вже напис українською мовою.

Поданий матеріал частково висвітлює питання української церковної сфрагістики, однак навіть ті нечисленні зразки показують, яким значним доповнення може служити сфрагістичний матеріал у вивченні сакрального мистецтва.

Олег ГІРНИК,
охоронець фондів відділу "Давніх актів"
ЦДІФ України у Львові

КОЛИ ЗАГОВОРЯТЬ ДЗВОНИ?

Погідного травневого дня 1888 року молодий граф, доктор права Роман Шептицький виїхав з родинного помістя у Прилбичах до Добромильського монастиря, де вже через місяць одягнув чернечу рясу і змінив хресне ім'я на чернече - Андрей. У стінах цієї обителі почалася його повна духовних подвигів дорога, яка й привела Митрополита Андрея до вершин досконалості і поставила його в один ряд із найвизначнішими синами української нації.

І ось саме цією дорогою я вперше їхала до монастиря на околиці Добромиля. Пишу монастиря, бо всі тут так говорять, хоч іще з 1950 року в ньому розміщений психоневрологічний інтернат для жінок. Та незабаром монахи ЧСВВ знову повернуться на мальовничі схили Чернечої Гори. Сесія Старосамбірської районної Ради на підставі Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації" ухвалила повернути у власність Отців Василіян церкви, монастирі, земельні ділянки, які їм раніше належали у Лаврові та Добромилі.

Історія Добромильської Василіянської обителі сягає XVI століття, а вже з 1693 року, коли її було призначено на новіціятський дім, вона починає відігравати провідну роль між монастирями цілої єпархії.

Понад два століття тривав розквіт Добромильського монастиря, та коли Галичина перейшла під владу Австрії, почався занепад Василіянського Чину, який був викликаний жорстокою антицерковною політикою уряду Йосифа II. Відродження розпочалось аж наприкінці XIX ст., знову ж таки у стінах Добромильської обителі. Колискою Василіянської обнови називає її автор книжки "По Василіянських монастирях" о. Михайло Ваврик, ЧСВВ. Він пише: "На прохання протоігумена о. Климентія Сарницького сама Апостольська Столиця перевела обнову Василіянського Чину під проводом виховників - єзуїтів. Вони перейняли в 1882 році добромильський манастир і вишколили в тамошньому новіціяті перше покоління новітніх Василіян, з якого вийшли митр. Андрей Шептицький, єп. Сотер Ортинський, перші протоігумени оо. Пл. Філяс, Марко Галущинський, А. Калиш, перший протоархимандрит Д. Ткачук та інші."

І знову на Чернечу Гору пішли юнаки, які вирішили присвятити своє життя Богові. Багато місцевих жителів ще й досі пам'ятають величні відправи у Святоонуфріївській церкві, багатолюдні відпусти. Вони також пам'ятають далекий 1946 рік, коли наша Церква змушена була продовжувати своє існування в катакомбах, ставши майже на півстоліття гнаною і переслідуваною Мученицею. Зараз люди з нетерпінням чекають, коли до Добромильської обителі повернуться її справжні господарі. Вони надіються, що з приходом монахів-василіян мир і спокій запанують у цьому Карпатському передгір'ї, припиняться міжконфесійні конфлікти.

Та відбудеться повернення, мабуть, ще не так швидко, як би хотілося. У монастирі мешкає 200 хворих жінок зі страшними діагнозами вроджених олігофреній у стадії ідіотії та шизофренії із сформованим негативним типом особи. Як сказав мені головний лікар інтернату п. Володимир Гиряк, ці хвороби не піддаються лікуванню.

Живуть жінки у монаших келіях, де персоналові вдалося створити певний затишок. У церкві Святого Онуфрія, де раніше лунав неземний

спів молодих ченців, зараз - клуб. Зовнішній вигляд церкви і дзвіниці змінено, і щоб відновити їх, потрібні значні кошти.

Поруч із монастирем - цвинтар, на якому декілька хрестів і багато маленьких пірамідок. Працівники оповідали, що колись на цих пірамідах встановлювалися п'ятикутні зірки... Там ховають померлих і досі без священика. Я запитала: "Чому?" Директор інтернату відповів, що на поховання виділяється певна сума грошей і заплатити священикові немає чим, бо дуже часто родичі цих знедолених людей не приїздять на похорон. Та хіба можна тут говорити про гроші!?"..

Пан Роман розказав, що психоневрологічний інтернат має 110 гектарів землі, техніку, сільськогосподарський реманент. Вони ведуть господарство, відгодовують худобу.

В установі працює 130 чоловік, яким треба буде дати працю. Це єдине питання, котре їх зараз турбує. Всі вони вважають, що монастир потрібно звільнити, але не хочуть залишатися безробітними. Це велика проблема, яку, можливо, вдасться розв'язати в такий спосіб: неподалік від Добромиля розташоване урочище Саліна, де колись добували сіль і яке славиться унікальним лікувальним мікрокліматом. Так ось, там мають намір відкрити санаторій для дітей із Чорнобильської зони і саме там могли б влаштувати працівників Добромильського інтернату, хоч може місцева влада має якісь інші можливості.

Трохи вище від монастирського комплексу, під самим лісом, - чернечий цвинтар: високий хрест, почорнілі від часу кам'яні плити, ледь чутні молитви дерев і неземний дух святої самотності; доглянені могилки ченців, а поруч - імпровізована капличка, біля якої у свято Преображення Господнього збираються тисячі людей на Богослужіння. З кожним роком їх приходить усе більше...

Ще я зустрілася з двома старенькими монахами ЧСВВ, для яких Добромильська обитель була і, незважаючи ні на що, залишилася рідною домівкою.

Отець Северин Гнатюк шістнадцятирічним юнаком відчув у серці Божий поклик і радісно, з властивою молодості рішучістю, пішов за ним. Новіціят відбув у Крехові, а у 1037 - 1939 рр. проходив студії у Добромилі. У 1939 році о. Северина забирають у Кристинопіль, де він і був висвячений єп. Лакотою. Потім знову мав повернутися до Крехова, але там вже йшли бої, то ж молодий єромонах поїхав до Добромиля, де зразу ж обійняв парохію у сусідньому селі П'ятниця. Жив у монастирі, ігуменом якого тоді був о. Розумійко.

Закінчилася війна. Більшовики монастир ліквідували, а ченців розігнали. Тоді ж отець захворів. Прийняла його сім'я панів Волошиних з с. П'ятниця. Почалися страшні часи. Хвороба минула, та з ліжка вставати не можна, бо тюрми і Сибіру не минути. І все ж щодня у тісну, холодну сільську хату приходив Ісус. У напівтемряві, при
міцно закритих вікнах, відправлялася Служба Божа, хрестилися діти, вінчалися молоді подружжя, святилися паски на Великдень. Отець Северин згадує, що дітей приносили хрестити в кошиках, коли чули якийсь підозрілий шум під хатою, то знову ховали немовля до нього. За обійстям постійно слідкували, два-три рази на тиждень робили обшук. Доводилося вислуховувати лайку, погрози, залякування, але знову наступала ніч і до маленької жменьки людей, які збиралися в Його ім'я, приходив Ісус.

Вдень о. Северин навчав хлопчиків, перекладав для них підручники з латинської, німецької, польської. Це робив вечорами, при поганому світ-

лі. Тоді, - він втратив зір.

Не було у селах П'ятниця, Тарнава, Поляна дитини, якої б о. Северин не охрестив, молодої сім'ї, якої б він не благословив, тому з болем я слухала розповідь добромильського пароха о. Володимира Юрги про те, як у 1990 році на празник св. Стефана хотіли вони разом з о. Северином відслужити у п'ятницькій церковці, та їм забороняли, як кричали на них, ображали, як топтали і рвали книги... Чи ж не ті глумились над о. Северином, яких колись немовлятами матері у кошиках несли до нього, щоб змити знак первородного гріха?! Тоді отець від болю і жалю втратив свідомість. Звичайно, важко переживати таке.

Я запитала: "Отче Северине, чи хочете Ви повернутися до монастиря?"

- Дуже хочу, але як шкода, що я там вже нічого не побачу...

Отець Маркелій Удич мешкає у Добромилі. Йому 92 роки. Пам'ять отця вже не зберігає деталей довгого життя, але відземлений погляд часто повертається у бік Чернечої Гори, де на зеленому мольберті лісу розкинулася золота країна його спогадів.

Холодний березневий вітер шукав прихистку на теплих схилах гори, сонце почало свою дорогу на захід. Я стояла на чернечому цвинтарі, вслухалася в тишу і чекала. Мені дуже хотілося почути дзвін, який скликав колись монахів на вечірню молитву. Було тривожно і легко, бо я знала, що пройде небагато часу, і він звучатиме знову.

Ярина Сенчишин.

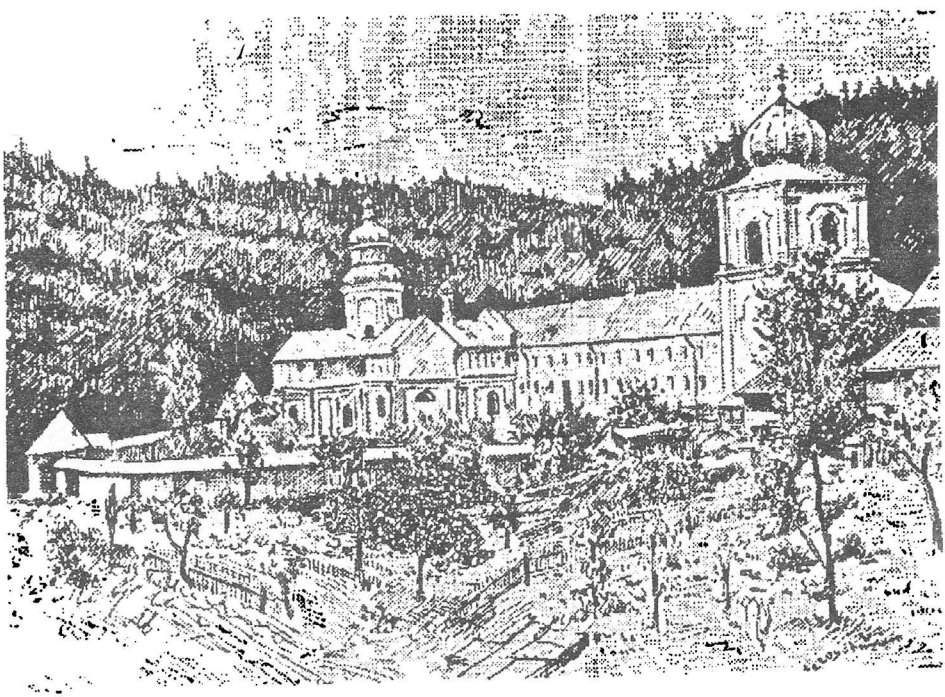

ПАМ'ЯТНІ ХВИЛИНИ

У неділю мироносиць о. Протоархимандрит ЧСВВ Ізидор Патрило разом із добродієм Йосифом Марія де Вольфом із Німеччини прибули до м. Золочева, щоб оглянути церкву і будову нового монастиря. При цій нагоді о. Протоархимандрит відслужив Службу Божу, під час якої понад шістдесят дітей приступило до першого св. Причастя, яких готувала Сестра Служебниця Якимець Мирослава. Така несподіванка зворушила серце Протоархимандрита, а багато присутніх на Службі Божій плакали від почуттів. У своїй проповіді Протоархимандрит сказав: "Минуло лише два роки, як я був у Золочеві, але за той короткий час зайшли великі зміни".

Після відправи вірні із с. Вороняк попросили Протоархимандрита взяти участь у посвяченні каменя під будову нової греко-католицької церкви, бо хоч село велике, а не має своєї церкви. Тепер люди вирішили її будувати.

О 15 годині кілька тисяч народу зібралося на місці майбутньої церкви, де була відправлена перша публічна Служба Божа, на якій співслужили о. Протоархимандрит Патрило, ігумен золочівського монастиря о. Володимир Палчинський, ЧСВВ і о. Костів, парох селища Глиняни. Співав хор із церкви св. Вознесення м. Золочева під диригуванням п. Ліни Омелянівної, а також прибуло братство із цієї церкви.

Наприкінці хотів би зазначити, що у селі було два гуртки "Апостольства Молитви". Вірні пам'ятали настанови о. ігумена Щуплата Онисима, ЧСВВ, який на останній Службі Божій сказав: "Коли не буде своєї греко-католицької церкви, ходіть до костела, але держіться католицької віри і свого обряду". Мені, як молодому священикові, було приємно почути з уст мешканців села Вороняк: "Ми триматимемося того, що нам сказали Василіяни". І та вірність стала причиною, щоб мати свою греко-католицьку церкву. Тож нехай Бог їм допомагає!

Наприкінці Служби Божої прибув декан о. Жукровський з іншими отцями і разом освятили хрест і камінь під будову нової святині на честь славних жінок Мироносиць.

о. Володимир Палчинський, ЧСВВ,
Ігумен Золочівського монастиря

"КОЛИ ХТО НЕ НАРОДИТЬСЯ ЗГОРИ..."

День святого Теодозія Печерського.

Це - "день, що його створив Господь" - саме ці слова великодніх стихир просяться нині на уста. Цей день Всевишній благословив особливим чином, бо ж потрібно було дуже багато ласки з неба, аби сьогоднішні події, які є незаперечним доказом Божого благовоління до нашого народу, його Церкви і до Чину св. Василія Великого зокрема, стали реальністю. Вперше за всю нашу історію на терені України, у стольному Львові, зібрався такий представний збір єрархів - Синод Єпископів Української Католицької Церкви, що приїхали сьогодні з усіх кінців землі, аби вирішувати подальшу долю нашої Церкви.

Цього дня кілька Преосвященних Владик-учасників Синоду стали свідками торжества, на якому вперше в такій кількості - 39 братів-кандидатів Чину Василіян прийняли монаші облечини, поповнивши

ряди цього відвічного авангарду заповіданої Христом та освяченої кров'ю святого Йосафата християнської єдності. Урочистість, що відбулася в Жовківській василіянській церкві Різдва Христового, провадили о. Ісидор Патрило, Протоархиманрдрит Чину св. Василія Великого та о. Теодозій Янків, Магістр Новіцияту ЧСВВ за участю Їх Екселенцій Преосвященних Владик Єроніма Хімія, ЧСВВ з Британської Колумбії, Мирона Дацюка, ЧСВВ зі Саскачевану в Канаді та Владик Софрона Дмитерка, ЧСВВ й Іринея Білика, ЧСВВ з Івано-Франківська. Годі й описати всі ті почуття, які панували на величній і пишній церемонії постригу: захоплення змішане з хвилюванням, радісні і сумні сльози матерів зі щасливими посмішками новоодягнених, торжество і задума...

Хочеться вірити, що не тільки для себе зробили справу ці сорок юнаків, але для всіх людей, для всього народу; не свою особисту долю вони вирішували, але й долю тих, що моляться "за добрі й ревні покликання до священичого й монашого станів" - тобто долю всіх християн. Вони не є просто людьми, що відреклися світу, радше, задля спасіння його стали наче містичним щитом молитви та "золототканим покровом" Матері Божої, який вона милостиво простирає над своїм вірним людом.

Будьмо певні, саме така безкровна жертва люба Богові, саме така жертва всепальна здатна відвернути Його гнів і вимолити спасіння.

Італійська газета "Ля Стампа" з Туріну помістила статтю Михайла Горбачова, в якій він стверджує, що все те, що сталось протягом останніх років у Східній Європі, не було б можливе без присутности Папи Івана Павла II та без його величезної ролі на всесвітній сцені.

Горбачов підтвердив, що він завжди високо оцінював духовний зміст думок Святішого Отця, його зусилля сприяти зростові нової цивілізації в світі. Згадана газета "Ля Стампа" поміщує інтерв'ю із Святішим Отцем з приводу статті Михайла Горбачова.

ПЕРШИЙ АПОСТОЛЬСЬКИЙ НУНЦІЙ В УКРАЇНІ. Дня 28 березня 1992 р. Вселенський Архиєрей Іван Павло II призначив монс. Антоніо Франко Апостольським нунцієм в Україні, який проживатиме в Києві. Він народився 24 березня 1937 року в Пулянелло, що в італійській провінції Беневенто. 10 липня 1960 р. він отримав священицькі свячення. Апостольський нунцій в Україні має вищі богословські студії та є доктором Богословії й канонічного права.

Починаючи від 1972 р., він розпочав дипломатичну службу в Апостольській Столиці, працюючи в дипломатичних представництвах Ватикану в Болівії, Ірані, Франції та постійній місії Ватикану при організації Об'єднаних Націй в Нью-Йорку. Від 1988 року він працював у Раді Публічних Справ Церкви при Державному Секретаріяті Ватикану. Володіє, крім італійської, французькою, іспанською, та англійською мовами. Радісно вітаючи першого в нашій тисячолітній історії християнства Апостольського нунція на Україні, бажаємо йому великого й щедрого Божого благословення та успіхів на неозорій і нелегкій духовній ниві України, співаючи разом з усією українською католицькою Церквою "Многая Літа!"

СМЕРТЬ "СЕСТРИ ЛАСКАВОЇ" В БРАЗІЛІЇ. У Баїя, столиці Салвадор, що в Бразилії, на 77-му році життя померла монахиня Марія Ріта Совза Бріто Лопес Понтес, відома як "Сестра Ласкава", або як мати Тереса північного Сходу Бразилії. Вступивши в молодому віці до Згромадження Сестер Місіонерок Діви, ця монахиня посвятила все своє життя для опіки бідними й хворими людьми. За її старанням на передмісті міста Салвадору виник комплекс лікарень імени св. Антонія, в якому розташовані: сиротинець, лічниця, приют для похилих віком, фахові школи. У жовтні 1991 року Святіший Отець Іван Павло II, відбуваючи апостольські відвідини в Бразилії, відвідав уже тяжко хвору "Сестру Ласкаву", яку в 1988 році тодішній президент Бразилії, Жозе Сарний, запропонував як кандидатку Нобелівської нагороди миру, як "зразок любови до ближнього".

(журнал "Світло")

Дівчата!

Хто з Вас відчуває щире прагнення стати монахинею, служити Церкві та нашому народові, бути досконалою в чеснотах і святою

ВСТУПАЙТЕ!

у Згромадження Сестер Служебниць та Сестер Пресвятої Родини!

Ці Згромадження мають своєю ціллю: освятити і удосконалити своїх членів у чернечому житті, катехизація дітей, навчання молоді, служіння і допомога всім потребуючим, опіка хворими та перестарілими, харитативна діяльність, тощо.

В наші Згромадження може вступити кожна чесна і побожна українська дівчина, грекокатоличка, віком від 17 до 30 років.

Після півріччної кандидатури кандидитка приймає монашу одежу і вступає до 2-річної духовної школи-новіціяту під керівництвом священика Духовного Провідника та Сестри Магістри, де практикує духовне життя та вивчає потрібні науки.

Після закінчення новіціяту Сестри складають монаші обіти і працюють у тій справі до якої мають здібності і потрібне приготування: опіка хворими, духовна праця з родинами, катехизація дітей, навчання молоді, студії у духовних інститутах, прикраса храмів, вишивка, шиття літургічних риз, т.п.

Звертайтеся за такими адресами:

м. Львів, вул. Пасічна, 8
Головна Провінційна Управа
Сестер Служебниць.

м. Львів, вул. Некрасова, 46-а/4
Головна Управа Згромадження
Сестер Пресвятої Родини
(Генеральний дім)

ЖУРНАЛ "СВІТЛО" - У КОЖНУ ХРИСТИЯНСЬКУ СІМ'Ю

Журнал "Світло" широко й об'єктивно висвітлює життя українських католиків. Тому читач цього місячника завжди буде добре ознайомлений з перебігом церковних подій в Північній чи Південній Америках, Європі, Австралії, в Україні.

"Світло" - це вдумлива мандрівка сторінками Святого Письма і душевна бесіда з Божими Слугами.

"Світло" - це сторінки української та всесвітньої історії і можливість постійного спілкування з братами і сестрами всіх континентів.

Видають місячник ОО. Василіяни, в Канаді.

Якщо ви хочете мати "Світло" у своєму домі, звертайтеся до католицьких монастирів, а також за львівською адресою журналу: 290019, м. Львів, вул. Б. Хмельницькогго, 36, Монастир ОО. Василіян.